A. no. 10 भागवत
रासक्रीडा

२९४।

९०

श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥ श्रीशुक उवाच ॥ भगवा
न पिता रात्रीः शारदोत्फुल्लैकाः ॥ वीक्ष्य रंतुं मनश्च मल्लि
क्रे योगमायामुपाश्रितः ॥ १ ॥ तदोडुराजः ककुभः
करैर्मुखं प्राच्या विलिंपन्नरुणेन संतमैः ॥ स चर्ष
णीनामुदगात्मुचो मृजन्प्रियः प्रियाया इव दी
र्घदर्शनः ॥ २ ॥ दृष्ट्वा कुमुद्वंतमखंडमंडलं रमान
नाभं नवकुंकुमारुणं ॥ वनं च तत्कोमलगो

॥२॥ ञ्जितंजगौकलंवामदृशांमनोहरं ॥३॥ निशाम्यगी
तंतदनंगवर्द्धनंव्रजस्त्रियःकृष्णगृहीतमानसाः
आजग्मुरन्योन्यमलक्षितोद्यमाःसयत्रकांतोज
वलोलकुंडलाः ॥४॥ दुहंत्योभिययुःकाश्चिद्दो
हंहित्वासमुत्सुकाः ॥ पयोधिश्रित्यसंयावमनु
द्वास्यापराययुः ॥५॥ परिवेषयंत्यस्तद्धित्वापा
ययंत्यःशिशून्पयः ॥ शुश्रूषंत्यःपतीन्काश्चिद

श्नंत्यो पास्य भोजनं ॥ ६ ॥ लिंपंत्यः प्रमजंत्यो न्या
अंजंत्यः काश्च लोचने । व्यत्यस्तवस्त्राभरणाः
काश्चित्कृष्णांतिकं ययुः ॥ ७ ॥ तावार्यमाणाः प
तिभिः पितृभिर्भ्रातृबंधुभिः ॥ गोविंदापहृतात्मा
नो न न्यवर्त्तंत मोहिताः ॥ ८ ॥ अंतर्गृहगताः का
श्चित गोप्यो लब्धविनिर्गमाः ॥ कृष्णं तद्भाव
युक्ता दध्युर्मीलितलोचनाः ॥ ९ ॥ दुःसहप्रेष्ठ

॥२॥ रहतीव्रतापधुताशुभाः॥ध्यानप्राप्ताच्युताश्ले
षनिर्वृत्याक्षीणमंगलाः॥१०॥तमेवपरमात्मा
नंजारबुद्ध्यापिसंगताः॥जहुर्गुणमयंदेहंसद्यः
प्रक्षीणबंधनाः॥११॥राजोवाच॥कृष्णंविदुःपरं
कांतंनतुब्रह्मतयामुने॥गुणप्रवाहोपरमस्तासां
गुणधियांकथं॥१२॥श्रीशुकउवाच॥उक्तंपुरस्ता
देतत्तेचैद्यःसिद्धिंयथागतः॥द्विषन्नपिहृषीके

शं किमुताधोक्षजप्रियाः ॥१३॥ नृणां निःश्रेयसा
र्थाय व्यक्तिर्भगवतो नृप ॥ अव्ययस्याप्रमेयस्य
निर्गुणस्य गुणात्मनः ॥१४॥ कामं क्रोधं भयं स्नेह
मैक्यं सौहृदमेव च ॥ नित्यं हरौ विदधतो यांति त
न्मयतां हि ते ॥१५॥ नचैवं विस्मयः कार्यो भवता
भगवत्यजे ॥ योगेश्वरेश्वरे कृष्णे यत एतद्वि
मुच्यते ॥१६॥ तादृष्ट्वांतिकमायाता भगवान्व्र

॥३॥ योषितः॥ अवदद्वदतां श्रेष्ठो वाचः पेशैर्विमोहयन्॥१७॥ श्रीभगवानुवाच॥ स्वागतं वो महाभागाः
प्रियं किं करवाणि वः॥ व्रजस्यानामयं कच्चिद्ब्रूतागमनकारणं॥१८॥ रजन्येषा घोररूपा घोरसत्वनिषेविता॥ प्रतियात व्रजं नेह स्थेयं स्त्रीभिः सुमध्यमाः॥१९॥ मातरः पितरः पुत्रा भ्रातरः पतयश्च वः॥ विचिन्वंति ह्यपश्यंतो मा कृढ्वं बंधु

साध्वसं ॥२०॥ इदं वनं कुसुमितं राकेशकररंजि
तं ॥ यमुनानिललीलैजत्तरुपल्लवशोभितं ॥२१
॥ तद्यात मा चिरं घोषं शुश्रूषध्वं पतीन्सतीः ॥ क्रं
दंति वत्सा बालाश्च तान्पाययत दुह्यत ॥२२॥
अथवा मदभिस्नेहाद्भवत्यो यंत्रिताशयाः ॥
आगता ह्युपपन्नं वः प्रीयंते मयि जंतवः ॥२३॥
भर्तुः शुश्रूषणं स्त्रीणां परो धर्मो ह्यमायया ॥

॥४॥ तद्धनं च कन्यायाः प्रजानां चानुपोषणं ॥२४॥ दुः
शीलो दुर्भगो वृद्धो जडो रोगप्यधनो पि वा ॥ पतिः
स्त्रीभिर्नहातव्यो लोकेप्सुभिरपातकी ॥२५॥ अ
स्वर्ग्यमयशस्यं च फाल्गु कृच्छ्रं भयावहं ॥ जुगु
प्सीतं च सर्वत्रौपपत्यं कुलस्त्रियः ॥२६॥ श्रव
णाद्दर्शनाद्ध्यानान्मयि भावोनुकीर्त्तनात् नत
था सन्निकर्षेण प्रतियात ततो गृहान् ॥२७॥

श्रीशुकउवाच ॥ इतिविप्रियमाकर्ण्यगोप्योगो-
विंदभाषितं ॥ विषण्णाभग्नसंकल्पाश्चिंतामा-
पुर्दुरत्ययां ॥ २८ ॥ कृत्वामुखान्यवशुचःश्वसनेन
शुष्यद्बिंबाधराणिचरणेनभुवंलिखंत्यः ॥ अ-
स्रैरुपात्तमषिभिःकुचकुंकुमानितस्थुर्मृजंत्यउ-
रुदुःखभरास्मतूष्णीं ॥ २९ ॥ प्रेष्ठंप्रियेतरमिवप्र-
तिभाषमाणंकृष्णंतदर्थविनिवर्त्तितसर्वकामाः

॥५॥ नेत्रेविमृज्यारुदितोपहतेस्मकिंचित्संरंभगद्गद
गिरोब्रुवतानुरक्ताः॥३०॥ गोप्यऊवाच॥ मैवंवि
भोर्हतिभवान्गदितुंनृशंसंसंत्यज्यसर्वविष
यांस्तवपादमूलं॥ भक्ताभजस्वदुरवग्रहमात्य
जास्मान्देवोयथादिपुरुषोभजतेमुमुक्षून्॥३१
॥यत्पत्यपत्यसुहृदामनुवृत्तिरंगस्त्रीणांस्वधर्म
इतिधर्मविदात्वयोक्तं॥ अस्त्वेवमेतदुपदेशपदे

त्वयीशेप्रेष्ठोभवांस्तनुभृतोकिलवंधुरात्मा ॥३२
॥कुर्वंतिहित्वयिरतिंकुशलाःस्वआत्मन्नित्यंप्रि
प्रियेपतिसुतादिभिरार्तिदैःकिं ॥ तन्नःप्रसीद
वरदेस्वरमास्मछिंद्याआशांधृतांत्वयिचिरा
दरविंदनेत्र ॥३३॥ चित्तंसुखेनभवतापहृतंगृ
हेषुयन्निर्विशत्युतकरावपिगृह्यकृत्ये ॥ पादौ
पदंनचलतस्तवपादमलाद्यामःकथंव्रजम

॥६॥

घो करवाम किंवा ॥ ३४ ॥ सिंचांगनस्तदधरा
मृतपूरकेणाहासावलोककलगीतजहच्छयां
गिं ॥ नो चेद्वयं विरहजाग्न्युपयुक्तदेहा ध्यानेन
याम पदयोः पदवीं सखे ते ॥ ३५ ॥ यर्ह्यंबुजाक्षत
वपादतलं रमाया दत्तक्षणं क्वचिदरण्यजनप्रिय
स्य ॥ अस्प्राक्ष्म तत्प्रभृति नान्यसमक्षमंज ॥
स्थातुं त्वयाभिरमिता बत पारयामः ॥ ३६ ॥ श्री

र्थत्पदांबुजरजश्चकमेतुलस्याल्लब्ध्वापिवक्त्र
मिपदंकिलनरत्नजुष्टं ॥ यस्याःस्ववीक्षणकृता
तेन्नसुरश्रयाग्रसस्तहृद्वयंचतनवपादरजःप्रपन्नाः
॥३७॥ तन्नःप्रसीदवजिनार्हततेप्रियस्त्वंश्राहा
विसृज्यवसतीस्त्वदुपासनाशाः ॥ त्वत्तुंदरश्मि
तनिरीक्षणतीव्रकामतसात्मनोपुरुषन्नषणा
देहिदास्यं ॥३८॥ वीक्ष्यालकावृतमुखंतववकुंड

॥७॥

लश्रीगंडस्थलाधरसुधंहसितावलोकं॥ दत्ताभ
यंचभुजदंडयुगंविलोक्यवक्षःश्रियैकरमणंच
भवामदास्यः॥३९॥ कास्त्र्यंगते कलपदामृतवे
णुगीतसंमोहितार्यचरितान्नचलेत्त्रिलोक्यां।
त्रैलोक्यसौभगमिदंचनिरीक्ष्यरूपंयद्गोद्विजद्रु
ममृगाःपुलकान्यबिभ्रन्॥४०॥ व्यक्तंभवानव्रज
भयार्तिहरोभिजातोदेवोयथादिपुरुषःसुरलो

कगोप्ता॥ तन्नोनिधेहिकरपंकजमार्त्तबंधोतप्त
स्तनेषुचशिरःसुचकिंकरीणां॥४१॥श्रीशुकउ
वाच॥इतिविक्लवितंतासांश्रुत्वायोगेश्वरेश्व
रः॥प्रहस्यसदयंगोपीरात्मारामोप्यरीरमत॥
४२॥ताभिःसमेताभिरुदारचेष्टितःप्रियेक्षणो
त्फुल्लमुखीभिरच्युतः॥उदारहासद्विजकुंददी
धितिर्व्यरोचतैणांकइवोडुभिर्वृतः॥४३॥उपग

॥१८॥

गीयमानउज्जायनव नितांशातनयस्थप:॥मालां
विभ्रद्वैजयंतींव्यचरन्मंडयन्वनं॥४४॥नद्या:
पुलिनमाविस्वगोपीभिर्हिमवालुकं॥जुषंतन्नर
त्नानंदीकुमुदामोदवायुना॥४५॥वाकुप्रसारप
रिंभकरालकोरुनीवीस्तनालभननर्मनिरवा
ग्रपातै:॥क्ष्वेल्यावलोकहसितैर्व्रजसुंदरीणा
मुत्तंभयन्रतिपतिंरमयांचकार॥४६॥एवं भ

गवतः कृष्णाल्लब्धमाना महात्मनः ॥ आत्मानं
मेनिरे स्त्रीणां मानिन्यो ऽभ्यधिकं भुवि ॥ ४७ ॥ तासां
तत्सौभगमदं वीक्ष्य मानं च केशवः ॥ प्रशमाय प्र
सादाय तत्रैवांतरधीयत ॥ ४८ ॥ इति श्रीभाग
वते महापुराणे पारमहंस्यां संहितायां वैयासी
क्यां दशमस्कंधे रासक्रीडायां श्रीकृष्णांतर्धानं
उंतीसो ध्यायः ॥ २९ ॥ श्रीशुक उवाच ॥ अंतर्हि

॥६॥ तेभगवतीमहसैवव्रजांगनाः ॥ अतप्यंस्तमच
क्षाणाःकरिण्यइवयूथपं ॥१॥ गत्यानुरागस्मि
तविभ्रमेक्षितैर्मनोरमालापविहारविभ्रमैः ।
आक्षिप्तचित्ताःप्रमदारमापतेस्तास्ताविचेष्टा
जगृहुस्तदात्मिकाः ॥२॥ गतिस्मितप्रेक्षणभा
षणादिषुप्रियाःप्रियस्यप्रतिरूढमूर्तयः ॥ असा
वहंत्वित्यबलास्तदात्मिकान्यवेदिषुःकृ

ष्णविहारविभ्रमाः॥३॥ गायंत्यउच्चैरमुमेवसंह
ताविचिक्युरुन्मत्तकवद्वनाद्वनं॥ पप्रच्छुराका
शवदंतरंवहिर्भूतेषुसंतंपुरषंवनस्पतीन्॥४
॥दृष्टोवःकच्चिदश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधनोमनः॥
नंदसूनुर्गतोहृत्वाप्रेमहासावलोकनैः॥५॥क
च्चित्कुरवकाशोकनागपुन्नागचंपकाः॥रामा
नुजोमानिनीनांगतोदर्पहरस्मितः॥६॥कच्चि

॥१०॥ तुलसिकल्याणिगोविंदचरणप्रिये॥ सहत्वा
लिकुलैर्विभ्रद्दृष्टस्तेतिप्रियोच्युतः॥७॥मालत्य
दर्शिवःकच्चिन्मल्लिकेजातियूथिके॥प्रीतिंवो
जनयन्यातःकरस्पर्शेनमाधवः॥८॥चूतप्रिया
लपनसाशनकोविदारजंब्वर्कबिल्वबकुलां
म्रकदंबनीपाः॥येन्येपरार्थेजविकायमुनोप
कूलाःशंसंतुकृष्णपदवींरहितात्मनांवः॥९॥

किंतेकृतंक्षितितपोवतकेशवांघ्रिस्पर्शोत्सवोत्पु
लकितांगरुहैर्विभासि ॥ अप्यंघ्रिसंभवउरुक्र
मविक्रमाद्वाआहोवराहवपुषपरिरंभणेन ॥
१० ॥ अप्येणपत्न्युपगतःप्रिययेहगात्रैस्तन्वन्
दृशांसखिसुनिर्वृतिमच्युतोवः ॥ कांतांगसंग
कुचकुंकुमरंजितायाःकुंदस्रजःकुलपतेरिह
वातिगंधः ॥ ११ ॥ बाहुंप्रियांसउपधायगृहीत

॥१२॥ पश्नोरामानुजस्तुलसिकालिकुलैर्मदांधैः॥ ऋ
न्वीयमानइहवस्तरवःप्रणामंकिंवाभिनंदति
चरनप्रणयावलोके॥१४॥पृच्छतेमालतावाकुन
माल्लिकावनस्पते॥ नूनंतत्करजस्पर्शाविन्न
त्पुत्पुलकान्यहो॥१५॥श्रीशुकउवाच इत्युम
त्तवचोगोप्यःकृष्णान्वेषणकानराः॥लीलाभ
गवतस्तास्ताह्यनुचक्रुस्तदात्मिकाः॥१६॥क

स्याश्चित्पूतनायंत्याः कृष्णायंत्यपिवन्स्तनं ॥
तोकायित्वा रुदंत्यन्यापदाहन् शकटायतीं ॥
१५ ॥ दैत्यायित्वा जहारान्यामेकां कृष्णार्भभावनां
॥ रिंगयामास काप्यंघ्री कर्षंती घोषनिःस्वनैः ॥
१६ ॥ कृष्णरामायिते द्वे तु गोपायंत्यश्च काश्चनः ॥
वत्सायितीं हंति चान्या तत्रैका तु बकायतीं ॥ १७ ॥
आहूय दूरगा यद्वत्कृष्णस्तमनुकुर्वतीं ॥ वेणुं क

॥१२॥ क्वणंतीक्रीडंतीमन्यासंसारतिसाध्विति ॥१८॥ कस्मा
च्चित्वभुजंगस्य चलंत्याहापरानतु ॥ कस्मोहंप
स्यतगतिंललिताप्रितितन्मनाः ॥१९॥ मामेए
वातवर्षास्यांतत्राणांविहितंमया ॥ इत्युक्त्वैकेन
हस्तेनयुक्तात्मन्निदधेवरं ॥२०॥ आरूढोहंकांप
द्दाक्रम्यशिरस्याहापरानप ॥ दृष्टोहंगच्छजातो
हंखलारांतरत्वंहृदयंक ॥२१॥ तैकेकोवाचहेगो

पादावाग्निपस्मातोल्वणां ॥ चक्षुंस्याश्वपिदध्वंवो
विधास्येह्येमामंजसा ॥ २६ ॥ वद्धान्ययास्त्रजाका
चित्तन्वीतत्रउलूखले ॥ वध्नामिभांडभेत्तारं
हैयंगवमुषंत्विति ॥ भीतासुदृक्पिधायास्यंभेजे
भीतिविडंवनं ॥ २७ ॥ एवंकृस्नंपृछमानावृंदाव
नलतास्तरून ॥ व्यचक्षतवनोद्देसेपदानिपर
मात्मनः ॥ २८ ॥ पदानिव्यक्तमेतानिनंदसूनोर्म

१२३॥ हात्मनः ॥ लक्ष्यंते हि ध्वजांभोजवज्रांकुशजवा
दिभिः ॥२५॥ तैस्तैः पदैस्तत्पदवीमन्विछंत्यो ग्र
तोबला ॥ वध्वाः पदैः सुपृक्तानि विलोक्यार्त्ताः सम
ब्रुवन् ॥२६॥ कस्याः पदानि चैतानि यातायानंद
सूनुना ॥ अंसन्यस्तप्रकोष्टायाः करेणोः करिणा
यथा ॥२७॥ अनयाराधितो नूनं भगवान् हरि-
रीश्वरः ॥ यन्नो विहाय गोविंदः प्रीतो यामनय

दृह॥२८॥धन्याअहोअमीआल्योगोविंदांघ्र्यब्ज
रेणवः यान्ब्रह्मेशोरमादेवीदधुर्मूर्ध्न्यघनुत्तये
॥२९॥तस्याअमूनिनःक्षोभंकुर्वंत्युच्चैःपदानि
यत॥यैकापहृत्यगोपीनां॥धनं [illegible] भुंक्तेच्युता
धरं॥३०॥नलक्ष्यंतेपदान्यत्रतस्यानूनंतृणांकु
रैः॥खिद्यत्सुजातांघ्रितलामुन्निन्येप्रेयसीप्रियः
॥३१॥इमान्यधिकमग्नानिपदानिवहतोवधं॥

१४ ॥ गोप्यःपश्यतकृष्णस्यभाराक्रांतानिकामिनः ॥ अ
त्रावरोपिताकांतापुष्पहेतोर्महात्मनः ॥ अत्र
प्रसूनावचयः ॥ प्रियार्थेप्रियसाकृतः ॥ प्रपदा
क्रमणेएतेपश्यताशकलेपदे ॥ ३३ ॥ केशप्रसाध
नंत्वत्रकामिन्याःकामिनाकृतं ॥ तानिचूडयता
कांतामुपविष्टमिहध्रुवं ॥ ३४ ॥ रेमेतयाचात्म
रतःआत्मारामोप्यखंडितः ॥ कामिनांदर्शयन्

देस्वस्त्रीणां चैव दुरात्मनां ॥३४॥ इत्येवं दर्शयं
त्यक्त्वा श्चैकां गोप्यो विचेतसः ॥ यां गोपीमनयत्कृ
ष्णो विहायान्याः स्त्रियो वने ॥३५॥ सा च मेने त
दात्मानं वरिष्ठं सर्वयोषितां ॥ हित्वा गोपीः का
मयाना मामसौ भजते प्रियः ॥३६॥ ततो गत्वा व
नोद्देशं दृप्ता केशवमब्रवीत् ॥ न पारयेहं चलि
तुं नय मां यत्र ते मनः ॥३७॥ एवमुक्तः प्रियामाह

॥२५॥ स्कंधमारुह्य तामिति ॥ ततश्चांतर्दधे कृष्णः सा
वधूरन्वतप्यत ॥३८॥ हा नाथ रमण प्रेष्ठ क्वा
सि क्वासि महाभुज ॥ दास्यास्ते कृपणाया मे सखे
दर्शय सन्निधिं ॥३९॥ अन्विच्छंत्यो भगवतो मा
र्गं गोप्योविदूरत ॥ ददृशुः प्रियविश्लेषमोहि
तां दुःखितां सखीं ॥४०॥ तया कथितमाकर्ण्य
मानप्राप्तिं च माधवात् ॥ अवमानं च दौरात्म्या

द्विस्मयं परमं ययुः ॥४१॥ ततो विशन्वनं चंद्र-
ज्योत्स्ना यावद्विभाव्यते ॥ तमःप्रविष्टमालक्ष्य
ततो निववृतु स्त्रियः ॥४२॥ तन्मनस्का स्तदा-
लापास्तद्विचेष्टास्तदात्मिका ॥ तद्गुणानेव
गायंत्यो नात्मागाराणि सस्मरुः ॥४३॥ पुनः पु-
लिनमाविस्य कालिंद्याः कृष्णभावनाः ॥ समवे-
ता जगुः कृष्णं तदागमनकांक्षिताः ॥४४॥ इति

॥११॥ श्रीभागवतेमहापुराणेदशमस्कंधेरासक्रीडा
यांभगवदन्वेषणंनामत्रिंशोध्यायः॥३०॥श्रीगोपि
काऊचुः॥जयतितेधिकंजन्मनाव्रजःश्रयतइं-
दिराशश्वदत्रहि॥दयितदृश्यतांदिक्षुतावका-
स्त्वयिधृतासवस्त्वांविचिन्वते॥१॥शरदुदाशये
साधुजातसत्सरसिजोदरश्रीमुषादृशा॥सुरतना
थतेशुल्कदासिकावरदनिघ्नतोनेहकिंवधः॥२

विषजलाप्ययाद्व्यालराक्षसाद्वर्षमारुताद्वैद्युता
नलात् ॥ वृषमयात्मजाद्विश्वतो भयादृषभ ते व
यं रक्षिता मुहुः ॥३॥ न खलु गोपिकानंदनो भवा
नखिलदेहिनामंतरात्मदृक् ॥ विषनसार्थितो वि
श्वगुप्तये सख उदेयिवान्सात्वतां कुले ॥४॥ वि
रचिताभयं वृष्णिधुर्य ते चरणमीयुषां संसृतेर्भया
त् ॥ करसरोरुहं कांत कामदं शिरसि धेहि नः श्री

॥१७॥ करग्रहं॥५॥ व्रजजनार्त्तिहन्वीरयोषितां निजजन
स्मयध्वंसनस्मितं॥ भज सखे भवत्किंकरीः स्म नोज
लरुहाननं चारु दर्शय॥६॥ प्रणतदेहिनां पापक
र्षणं तृणचरानुगं श्रीनिकेतनं॥ फणिफणार्पितं ते
पदांबुजं कृणु कुचेषु नः कृंधि हृच्छयं॥७॥ मधुर
या गिरा वल्गुवाक्यया बुधमनोज्ञया पुष्करेक्षणः
॥ विधिकरीरिमा वीर मुह्यतीरधरसीधुनाप्याय

यस्वनः॥५॥तवकथामृतंतप्तजीवनंकविभिरी
तंकल्मषापहं॥श्रवणमंगलंश्रीमदाततंभुवि
गृणंतियेभूरिदाजनाः॥६॥प्रहसितंप्रियप्रेमवी
क्षणंविहरणंचतेध्यानमंगलंरहसिसंविदोयाहृ च
दिस्पृशः कुहकनोमनःक्षोभयंतिहि॥७॥चलसि
यद्व्रजाच्चारयन्पशून्नलिनसुंदरंनाथतेपदं॥शि
लतृणांकुरैःसीदतीतिनःकलिलतांमनःकांत

॥१८॥ गच्छति॥११॥छिन्नपरिसत्रयेनीलकुंतलैवनरुहान
नेविलसदाभ्रतं॥धनरजस्खलंदर्शयन्मुकुंमेन स्मिनः
स्मरंवीरयच्छसि॥१२॥प्रणतकामदंपद्मजार्चितं
धरणिमंडलंध्येयमापदि॥चरणपंकजंशंतमंच
चतेरमणनःस्तनेष्वर्पयाधिहन्॥१३॥सुरतवर्द्ध
नंशोकनाशनंस्वरितवेणुनासुष्टुचुंबितं॥इतररा
गविस्मारणंनृणांवितरवीरनस्तेधरामृतं॥१४

अटतियद्भवानन्हिकाननंत्रुटियुगायतेत्वाम
पश्यतां॥कुटिलकुंतलंश्रीमुखंचतेजडउदीक्ष
तांपक्ष्मकृद्दृशां॥१५॥पतिसुतान्वयभ्रातृबांध
वानतिविलंघ्यतेत्यच्युतागताः॥गतिविदस्तवो
द्गीतमोहिताःकितवयोषितःकस्त्यजेन्निशि॥१
६॥रहसिसंविदंहृच्छयोदयंप्रहसिताननंप्रेम-
वीक्षणं॥बृहदुरःश्रियोवीक्ष्यधामतेमुहुरतिस्पृ

॥१६॥ हामुह्यतेमनः॥१७॥व्रजवनौकसांव्यक्तिरंगतेवृ
जिनहंत्र्यलंविश्वमंगलं॥त्यजमनाक्चनस्त्वत्स्पृ
हात्मनांस्वजनहृद्रुजांयन्निषूदनं॥१८॥यत्तेसु
जातचरणांबुरुहंस्तनेषुभीताःशनैःप्रियदधी
महीकर्कशेषु॥तेनाटवीमटसितद्व्यथतेनकिं
स्वित्कूर्पादिभिर्भ्रमतिधीर्भवदायुषांनः॥१९॥
इतिश्रीभागवतेमहापुराणेदशमस्कंधेरासि

क्रीडायांएकत्रिंशोध्यायः ३१ श्रीशुकउवाच ॥
इतिगोप्यःप्रगायंत्यःप्रलपंत्यश्चचित्रधा ॥ रुरु
दुःसुस्वरंराजन्कृष्णदर्शनलालसाः ॥ १ ॥ तासामा
विरभूच्छौरिःस्मयमानमुखांबुजः ॥ पीतांबरध
रःस्रग्वीसाक्षान्मन्मथमन्मथः ॥ २ ॥ तंविलोक्या
गतंप्रेष्ठंप्रीत्युत्फुल्लदृशोबलाः ॥ उत्तस्थुर्युगपत्स
र्वास्तन्वःप्राणमिवागतं ॥ ३ ॥ काचित्करांबुजं

॥२०॥ श्रोरेजमहंजलिनामुदा॥ काचिदृधारतद्वाक्रमं
श्चेवंरदनन्नखिनं॥४॥ काचिदंजलिनागक्रान्त
न्वीतांवूलचर्वितं॥ एकातदंघ्रिकमलंसंतप्ता
स्तनयोरधात॥५॥ एकस्मकुटिमावध्यप्रेमसं
रंभविक्लता॥ घ्नतीवैक्षत्कटाक्षैपैः संदृष्टदश
नछदा॥६॥ अपरानिमिषदृग्भ्यांजुषाणातन्मु
खांबुजं॥ आपीतमपिनातृप्यत्संतस्तच्चरणं

४४॥ गोलोकनाम्नी नि त धाम्नि तले च तस्य दे
वीमहेशहरिधामसु तेषु तेषु॥ ते ते प्रभावनि
चया विहिताश्च येन गोविंदमादिपुरुषं तमहं
भजामि॥ ४५॥ सृष्टिस्थितिप्रलयसाधनशक्ति
रेका छायेव यस्य भुवनानि बिभर्ति दुर्गा॥ इच्छा
नुरूपमपि यस्य च चेष्टते सा गोविंदमादिपुरुषं
तमहं भजामि॥ ४६॥ क्षीरं यथा दधिविकार वि

॥ ४ ॥

शेषयोगात् संजायंते न हि ततः पृथगस्ति हेतोः ॥ यस्तं प्रभुतामपि तथा समुपैति कार्यादु गोविंदमादि पुरुषं तमहं भजामि ॥ १७ ॥ दीपार्चिरेव हि दशांतरमभ्युपेत्य दीपायते विवृतिहेतुसमानधर्मा ॥ यस्तादृगेव हि च विष्णुतया विभाति गोविंदमादिपुरुषं तमहं भजामि ॥ १८ ॥ यः कारणार्णवजले भजति स्म योगनिद्रामनंतजगदंडसरोमकूपः ॥ आ

धारशक्तिमबलम्यपरांस्वमुर्तिंगोविंदमादि
पुरुषंतमहंभजामि ॥ १९ ॥ यस्यैकनिःस्वसित
कालमथावलंब्यजीवंतिलोमविलजाजगदं
डनाथा ॥ विष्णुर्महानससइहयस्यकलाविशेषो
गोविंदमादिपुरुषंतमहंभजामि ॥ २० ॥ भास्वा
न्यथास्मसकलेषुनिजेषुतेजास्वीयंकियत्प्र
कटयत्यपितद्वदत्र ॥ ब्रह्मायएवजगदंडवि

॥५॥ धानकर्त्तागोविंदमादिपुरुषंतमहंभजामि ॥२१॥
यत्पादपल्लवयुगंविनिधायकुंभद्वंद्वेप्रणामस
मयेसगणाधिराज ॥ विघ्नानविहंतुमलमस्ति
चपस्यतेजोगोविंदमादिपुरुषंतमहंभजामि ॥२२
॥अग्निर्महीगगनमंवुमरुद्दिशश्चकालस्तथा
तुमनसीतिजगत्रयाणि ॥ यस्माद्भवंतिविभव
न्तिविशंतियत्रगोविंदमादिपुरुषंतमहंभजामि

॥२३॥ यच्चक्षुरेषसविता सकलग्रहाणां राजा
समस्तसुरमूर्तिरशेषतेजा॥ यस्याज्ञया भ्रमति
संभृतकालचक्रो गोविंदमादिपुरुषंतमहंभ
जामि॥२४॥ धर्मोथपापनिचयाश्रुतयस्तपां
सिब्रह्मादिकीटपतगावधयश्चजीवा॥ यद्दत्त
मात्रविभवप्रगटप्रभावा गोविंदमादिपुरुषंत
महंभजामि॥२५॥ यस्त्वींद्रगोपमथवेन्द्रमुतस्व

॥ ६ ॥ कर्मबंधानुरूपफलभाजनमातनोति ॥ कर्माणि नि-
र्दहति किंतु च भक्तिभाजां गोविंदमादिपुरुषं
तमहं भजामि ॥ २६ ॥ यं कामक्रोधसहजप्रणया-
ति। भीतिवाछल्यमोहगुरुगौरवसेव्यभावैः ॥ सं-
चिंत्यतस्यसदृशिं तनुमापुरेते गोविंदमादिपुरु-
षं तमहं भजामि ॥ २७ ॥ चिंतामणिश्चरणभूष-
णमंगनानां शृंगारकल्पतरवस्ततरवःसुरा

णां॥ वृंदावनेव्रजधनेननुकामधेनुर्वृंदानिचेत्ति
सुखसिंधुरहोविभूतिः॥ ५८॥ श्रीयःकांताकांतः
परमपुरुषःकल्पतरवोद्रुमाभूमिःचिंतामणि
गणमयीतोयममृतं॥ कथागानंनाट्यंगमनम
पिवंशीप्रियःसखीचिदानंदंज्योतिःपरममपित
दास्वाद्यमपिच॥ ५९॥ सयत्रक्षीराब्धिःस्रवतिसु
रभिभ्यश्चसुमहान्निमेषार्धाख्योवाव्रजतिन

॥७॥ ह्रियत्रापि समयः॥ भजे स्वेतद्धिपंतमहमिह गोलो
कमितियंविदंतस्तेसंतः स्त्रितिविरलचाराकृ
तिपयः॥३०॥ इति श्रीब्रह्मसंहितासंपूर्णं॥

पंतीनराः पापपरायणाः ॥ स्वल्पायुष्या
मंदभाग्यामंदप्रज्ञाः कुमेधसः ॥ १३ ॥ स्व
धर्मरहितानित्यंसदाचारविवर्जिताः ॥
॥ च शुद्धहृदयात्तुद्रकामादिवसवर्त्ती
नः ॥ १४ ॥ पुत्रदाररतानित्यंहरिभक्तिवि
वर्जिताः ॥ ईदृशोस्यकथंसाध्याः कस्म

३ पंत्राः सुदुर्लभाः ॥ १५ ॥ नैवेषां च हरो नक्रि
र्श्चैव रणाद्वा भविष्यति ॥ कामाद्याकुलवि
ज्ञानां पुत्रदाररतात्मनां ॥ १६ ॥ जपश्च भ
गवन्नाम सुलभं स्यात्कलौ युगे ॥ न पश्ची
फलदं चैव तस्मिन्नेवापराधिनां ॥ १७ ॥
अपराधसहस्राणि कृत्वा कुक्षेनिरंत

रे॥ नामाश्रयान्नरःस्यवतानिसर्वाणि
मानवः॥१८॥ नाम्निकृत्वापराधांस्तु
यास्यंतिनरकंध्रुवं॥ इत्थंवदुस्करात्म
क्रिभुकरापिजनार्द्दन॥१९॥ नचनर
किंविनाकिंचित्तदुपायंविद्यतेपरं॥
येनैवानुष्ठितेनाशुगमिष्यंतिहरेःप

४ दं ॥२०॥ द्रव्यदेसात्मनां नित्यं मच्छुद्धत्वात्क
लोयुगे ॥ न कर्मफलनंदं किंचिदित्याऽभ्य
मनिषिणः ॥२१॥ ज्ञानं चदुस्करं पुंषां क
लिकाले विशेषतः ॥ वकुजन्मशतैस्तु
त द्विकस्यचिज्जायतेक्वचित् ॥२२॥ नच
तान्यांमपिज्ञानकर्मोन्यांप्राप्यतेहरिः

तस्मादेवद्वयंकार्यंस्यादित्येवंमतंमम॥
२३॥ नज्ञानेनकर्मणावावैराग्येणनतपस्य
या॥ श्रेयोनिर्विविधैष्वान्यैर्दानाद्यैर्लभ्य
तेहरिः॥२४॥लभ्यतेकेवलंभक्त्यासा
चापिदुर्लभाकलौ॥ इत्थंचिंताकुलो
देवत्वामहंशरणंगतः॥२५॥तदुपायं

५ किंचिदध्यकलिकालोचितंवद॥ येनो
जसा गमिष्यंति हरिलोकंनराः प्रभो॥२६॥
॥ भगवन्केनमंत्रेणसंसारोत्तारणं नृ
णां ॥ तन्ममाचक्ष्व तत्वेनसर्वलोकहि
तेयतः॥२७॥ कोमंत्रसर्वमंत्राणां पुर
श्चरणवर्जितः॥ विनान्यासैर्विनायोगै

संस्कारार्द्धेविनाप्रभो ॥२८॥ सकृदुच्चा
रणान्नृणांददातिफलमुत्तमं ॥ यदि
योगोस्मिंदेवेशतन्मेकरुणायादव ॥२
९॥ श्रीसदाशिवउवाच ॥ साधुपृष्टंमहा
भागासर्वलोकहितेषिणा ॥ सुगोप्यमपि
वक्ष्यामिमंत्रचिंतामणिंनव ॥ ३० ॥ रह

स्यारां रहस्यं यन्मुह्यानां गुह्यमुत्तमं ॥ न
मया कथितं देवि नाग्रजेभ्यः पुरा तव ॥
॥ ३१ ॥ वक्ष्यामि युगलं तुभ्यं कृत्स्नमंत्रमनु
त्तमं ॥ मंत्रचिंतामणिर्नाम युगलं हृदये
वच ॥ ३२ ॥ पर्य्यायं त्वस्य मंत्रस्य तथापंच
पदीति च ॥ गोपीजनवल्लभेति च रा॥

ण्यतिचक्रमात॥ ३३॥ शरशांचपञ्चपद्येव
ततयेदंततपदत्रयं॥ पदत्रयात्मी
कोमंत्रःशोडशान्तेउदाहृतः॥ ३४॥ न
मोगोपीजनेत्युक्त्वावल्लभाभ्यांवदेततः
॥ पदत्रयात्मकोमंत्रोदशान्तेःखलुक
थ्यते॥ ३५॥ एतांपंचपदींजप्त्वाश्रद्धया

श्रद्धयासकृत॥ कृष्णप्रियाहंसमध्येग
छेत्सत्र न संशयः॥ ३६॥ नपुरश्चरणा
पेक्षात्रन्यासविधिक्रमः॥ नदेशका
लनियमनारिमित्रादिसोधनं॥ ३७॥ स
र्वेधिकारिणश्चास्यचांडालान्तामुनी
श्वराः॥ स्त्रियःशुद्रादयश्चापिजडमूकं

धपंगवः ॥३८॥ आंध्रांगणाकिराताः
८ श्वपुल्लींसपुंक्कसास्तथा ॥ आभीराय
वनाकंकारवसाद्यापापजोनयः ॥३९॥
हं ते नाहंकारपरमायानपैशुनतत्पराः
ॐ गोब्राह्मणाश्वहंतारो ये महापातका
न्विताः ॥४०॥ ज्ञानवैराग्यरहिताश्रवणा

८ दिविवर्जिता ॥ रा तेचान्येच सर्वे स्याद्स्या
धिकारिणो मुने ॥ ४१ ॥ यदिञ्चन्निर्मे वेर
देषांञ्च स्ते सर्वेभ्वरेभ्वरे ॥ नदाधिका
रिणः सर्वेनामयामुनिसत्तम ॥ ४२ ॥ यज्ञ
कोदानवीरत्नो सर्वतीर्थोपसेवकः ॥ स
त्यवादीयतिर्वापिवेद वेदांगपारगः ॥

ब्रह्मनिष्ठाकुलीनोवातपस्विव्रततत्परः
॥ अस्याधिकारिणानैवत्कलेनकिंचिविव
र्जितः॥४४॥ तस्माद्धरेरनकायकृतघ्ना
यचमानिने नचश्रद्धाविहीनायवंच
कंनास्तिकायच॥४५॥नाभ्रूषेसंप्रव
द्रूयात्नासंवत्सरवासिने॥ कुलेन्नानय

६

नक्रायरंमलोनविवर्जिते॥४६॥काम
क्रोधविमुक्तायदेयमेतत्स्वयत्नतः॥स
दाशिवऋषिश्चाहंगायत्रीछंदउच्यते
॥४७॥देवतावह्निवीकोतोमंत्रस्यास्यप्र
कीर्तितः॥मंत्रीयस्यहरिर्द्वास्येविनियो
गउदाहृतः॥४८॥श्चाचक्रोद्येःपंचांगा

निते रेवकरयोरपि ॥ अथैवेतद्द्वयं विप्र
वीजेनैव समाचरेत् ॥ ४८ ॥ मंत्रस्य प्रथमो
वर्णो विंदुनापरिलांछितः ॥ गामित्येवं च
वै वीजं मम शक्तिरिहोदिता ॥ ४९ ॥ अन्नी
मानैर्दशांगानि तेनैव च तथार्चनं ॥ गंध
पुष्पादिभिस्स्वजनैर्नकार्यस्वलाभतः ॥

१० न्यासपूजेन निसेचकर्तव्यंहरितुष्टये ॥
एतेदास्यच मंत्रस्यन्यासनान्यचकेचन ॥
५२ ॥ सकृदुच्चारणादस्यकृतकृत्योनसंश
यः ॥ तथापिदृढध्यानित्यंजपेदर्थविभाव
व यन् ॥ ५३ ॥ अथध्यानंप्रवक्ष्यामिमंत्रस्यास्य
द्विजोत्तम ॥ पीतांबरंघनश्यामंद्विभुजंव

नमालिनं ॥ ५४ ॥ वर्हीवर्हकृतापीडं स-
शिकोटिनिभाननं ॥ घूर्णायमाननयनं के-
शिकारावतंशिनं ॥ ५५ ॥ अभितश्चंदने-
नाथमध्ये कुंकुमबिंदुना ॥ विचित्रतील-
कं भाले विचित्रं मंडलाकृतिं ॥ ५६ ॥ त-
रुणादित्यसंकाशं कुंडलाभ्यां विराजितं

२१ धर्मावुकरिकां राजद्दयेनानकपोलकं
॥ ५७ ॥ प्रियामुखेन्यस्तपांगंलीलयाचो
न्नतभ्रुवं ॥ अग्रनासोल्लसन्मुक्तास्फु
रच्चुसुनासिकं ॥ ५८ ॥ दशनयोत्स्नया
राजत्पक्वबिंबफलाधरं ॥ केयुरांगदश्री
द्दत्तमुद्रीकाभिर्लसत्करं ॥ ५९ ॥ विन्नेत्रं

मुरलीवामपाणौ पद्मं तथैव नरे ॥ कां र-
चिदामस्फुरन्मध्यमनुपुराम्भोल्लसत्पदं
६०॥ रतीकेलीरसावेसं चपलं चापले-
क्षणं ॥ हसंतं प्रियया सार्द्धं हासयंतं च
तां मुहुः ॥ ६१॥ इत्थं कल्पतरोर्मूले र-
त्नसिंहासनोपरे ॥ वृंदारण्ये स्मरेत्कृ-

२१ १२

लंघयस्थितं प्रियया सह ॥ २२ ॥ वामपार्श्वे स्थितं तस्य राधिका च स्मरेत्ततः ॥ नीचैर्नीलवसनां हेमपमपद्मां ॥ ३ ॥
पट्टांचलेनावृतार्द्धस्मितानननपंकजां
॥ कांतवक्त्रे न्यस्तनेत्रां चकोरी चंचलेक्षणां ॥ २४ ॥ अंगुष्टतर्जनीभ्यां च निजप्रिय

मुखाम्बुजे ॥ कर्पूरं तीनागवल्लीपुगच
र्णसमन्वितां ॥ ६५ ॥ मुक्ताहारस्फुरच्चारु
पीनोन्नतपयोधरां ॥ श्रीरामभ्रोणिपृथु
श्रोणीं कींकिणीजालशोभितां ॥ ६६ ॥
रत्नताटंककेयूरमुद्रावलयधारिणीं
रणत्कटकमंजीररत्नपादांगुलीय

१३ कां ॥ ९७ ॥ लावण्यसारमुग्धांगि सर्वावय
वसुंदरि । आनंदरससंपन्नां प्रसन्नां न
वयौवनां ॥ ९८ ॥ सारम्यस्वस्तस्याविधेंदुन
समानवयोगुणाः ॥ नत्सेवनापराज्ञाव्या
ध्यामरव्यजनादिभिः ॥ ९९ ॥ अथ तु स्वं
प्रवक्ष्यामि मंत्रार्थं शृणु नारद । बहिरंगे

प्रपंचव्यापत्वात्सैर्मायादिशक्तिभिः ॥७०॥ अं
तरंगैस्तथानित्यविभूतैस्तैश्चिदादिभिः ॥
गोपनादुच्यते गोपराधिकाकृष्णवल्ल
भा ॥७१॥ देवीकृष्णमयीप्रोक्ताराधिका
परदेवता ॥ सर्वलक्ष्मीस्वरूपासाकृष्णा
ह्लादस्वरूपिणी ॥७२॥ ततस्त्वाप्रोच्यते

२५ विश्वक्सेनादि[illegible]तिमनिभिभिः ।। तत्कालकेको
टिकोटंदशोहुर्गोधास्त्रीगुणात्मिकाः ।।
७३ ।। मातुमास्यान्महालक्ष्मीक्ष्मोनाराय
णः प्रभुः ।। नैतेषां विद्यते भेदः स्वल्पोपि मु
निसत्तम ।। ७४ । इयंहगौहरिरुद्रकृस्तश
कटयंशश्चित्र ।। सावित्रीयंहरिर्वेस्वाधमो

नोसायथोहरिः ७५ वहुनाकिंमुनीश्रे
ष्ठविनातान्यांनकिंचन चिदचिद्ब्रह्म
णांसर्वेशाधाकृमभयंजगत् ७६ इत्यं
सर्वेतयोरेवविस्तृतिंविद्धिनारद नशा
क्यतेमयावक्तुंतेनुर्वेषेशतैरपि ७७ त्रै
लोक्यपृथिविमध्येजंवुदीपमतोवरं

१५ तत्रापिभारतंवर्षंतत्रापिमथुरापुरी॥७८॥
तत्रवृंदावनंनामतत्रगोपीकदंबकं॥तत्र
राधासखीवर्गेतत्रापिराधिकावरा॥७९॥
सान्नीध्याधिक्यतस्तस्याश्चाधिक्यंस्या
द्यथोत्तरं॥पृथुविग्रमतिनांतुनान्यत्कि
चिदिहोदितं॥८०॥शेषाहिराधिकागोपी

ज्ञनस्तस्यास्सखीजनः ॥ तस्यास्सखीसमूह
स्यवल्लभौशरणनायकौ ॥ ६ ॥ राधाकृ
ष्णौत्रयोपादानशरणांस्यादिहाश्रयं ॥ प्र
पन्नशरणवानस्मिजीवोहंनबद्धःस्थितः ॥
७ ॥ शोहंवःशरणोपायाममनस्यपदस्ति
च ॥ सर्वेतास्यांतदर्थेहितज्ञोगम्यंनतुयोम

१६ म॰ ॥ २३ ॥ इत्यसौ कथितो विप्र मंत्रस्यार्थसमा
सतः ॥ युगलार्थस्तथा न्यासप्रपत्ती शरणा
गतिः ॥ २४ ॥ आत्मार्पणामिमे पंच पर्या
यास्ते मयोदिताः ॥ अयमेव चिंतनीयो दि
वानक्तमतंद्रितैः ॥ २५ ॥ अथ यदि स्यावि
धिं वक्ष्ये श्रृणु नारद तत्त्वतः ॥ श्रवणा

देवमुच्यते विनाज्ञाण विधानतः ॥ ७६ ॥ श्री
विरं च्याजुगरात्मवे विज्ञाय नस्वरं वुधः ॥
अध्यात्मिकादि त्रिविधं दुःखमेवानुम
यच्च ॥ ७७ ॥ अनित्यत्वाच्चसर्वेषां सुखा
नां मुनीसत्तमः ॥ दुःखपत्तेविनिश्चित्यमत
नितेञ्जो विरज्यते ॥ ७८ ॥ विरज्यसंस्तते

१७ ह्यात्मसाधनानां विचिंतयेत ॥ अनुक्रम
सुखस्यापि मे प्रोक्तो न मया विस्तृत: ॥ ८८ ॥ सा
धनानां दुष्करत्वं विज्ञाय च महामति: ॥ त
स्मात्ततो विप्र श्रीगुरुं शरणं व्रजेत ॥
८९ ॥ अनन्यसाधन श्रीमान क्रोध लोभ
विवर्जित: ॥ श्रीकृष्ण रसमतत्वज्ञ कृष्ण मं

त्रविदांवर ॥ ६४ ॥ कल्पमंत्रागमयोनितां
मंत्रतंत्रमदाम्रुचिः ॥ सधर्मसासको नि
त्यं सदाचारे नियोजकः ॥ ६५ ॥ संप्रदायी
क्रियापूर्णो विरागी गुरूरुच्यते ॥ एवमा
दिगुणाः प्रायश्च[illegible]षु गुरूपादयोः ॥ ६६ ॥
गुरोनियतभक्तश्च मुमुक्षुः सिष्यउच्यते

१८ यत्सात्स्यात्मेवनंतस्यप्रेमाभगवतोभवेत्
॥९४॥ समोस्तिप्रोच्यतेप्राज्ञैर्वेदवेदांगवे
दिभिः॥ आश्रित्यचगुरोःपादौनिजवृत्त
निवेदयेत॥९५॥ संसंदेहानुगात्कृत्यावो
धयित्वापुनःपुनः॥ स्वपादप्रणा॥तेशांतं
स्थापुसंनिजपादयोः॥९६॥ स्थितिहृष्ट

मनामिष्यं गुरूर ध्यायेन्मनुं ॥ चंदनेन
प्रह्नावापिविलिखेवाङ्मलयोः॥ ६॥ वा
मदक्षिणयोर्विप्रशंखचक्रेयथाक्रमं॥
उर्द्धपुंड्रंततः कुर्य्यामालादिषु विधान
तः॥ ७॥ ततोमंत्रद्वयंतस्यस्तुकर्षोवि
निर्दिशेत्॥ मंत्रार्थंचवदेत्तस्मैयथावद

१८

नुपर्वतः ॥ ९९ ॥ दामसज्ञावृयुतंनामध्याय्यं
तस्यप्रयत्नतः ॥ ततोनितिनक्रुयास्नेहंहैवे
ष्णवंएतज्जयहृधः ॥ १०० ॥ श्रीगुरूएजयेज्ञा
पिवस्त्रालंकारणादिभिः ॥ सर्वस्वंगुरू
वेदद्यानदंईवामहामुने ॥ १०१ ॥ स्वदेह
मपिनिनिष्पगुरोस्थेयमकिंचनेः ॥ ये रा

तेः पंचभिर्विद्वान्संस्कारैः संस्कृतो न वेत्
१०२॥ दासञ्जागीसकृ मस्यनान्यधा कल्प
कोटिभिः॥ अंकनं चोर्द्ध्वपुंड्रञ्च मंत्रो ना
मादि धारणं ॥१०३॥ पंच मो ज्ञाग हस्तु को
संस्काराः पूर्वसूरिभिः॥ अंकनं शंखचक्रा
द्यैः सच्छिद्रं पुंड्रमुच्यते ॥१०४॥ दासशा

द्वयं तं नाम मंत्रोयुगलसंज्ञकः ॥ गुरूवैल
वयोः प्रजायामङ्गमभिधीयते ॥ १०५ ॥ ता
नैर्वैपंचसंस्कारामयातेपरिकीर्त्तिताः ॥
अथतत्संप्रपन्नानां धर्मान्वक्ष्यामिनार
द ॥ १०६ ॥ यानास्थायगमिष्यंतिहरिधा
मनराःकलौ ॥ इत्थंगुरोर्लब्धमंत्रोगु

हृत्तक्रियपरायणाः ॥ १०७ ॥ सेव्यमानो गुरु
र्नित्यं तत्कृपां लावयेत्सुधीः ॥ शांतो यमी
स्तंतः शिष्यो त्स्वयं न्नानां विशेषतः ॥ १०८
स्वेष्टदेवधीया नित्यं वै सेवावान् परितोषये
त ॥ ताडनं च तर्जनं कामिनं गोपत्वे न चया
क्रिया ॥ १०९ ॥ गृहस्थ तैवैष्णवाय यदत्तज्ञा

२१ स्यंचतथाबुधैः रोहिक्यामुष्मीकिंचिंता
नचकार्य्याकदाचन २१० रोहिकंतु
सदास्नात्वाग्रहर्वाचरितकर्मणा अप्रा
मुष्मीकंतथाकृत्सः स्वयमेवकरिष्यति
२११ अतोहितत्कृतेत्याज्यः प्रयत्नः
सर्वथानरैः सर्वोपायपरित्यागः कृ

लोणाय विचिंतनं ॥ २१४ ॥ स्वचित्तं प्रोषि
तेकांतेयत्थापतिपरायणाः ॥ प्रीत्यानु
रागिणिादीनातस्य संगैक कांक्षिणी ॥ २१
५ ॥ तद्गुणान्भावयेन्नित्यं गायत्यपिश्व
णोतिच ॥ श्रीकृष्णगुणकर्मादिस्मरणा ।
दितथाचरेत ॥ २१४ ॥ नपुनः साधनत्वे

२२

नकार्यतन्नुकस्यचनः॥ चिरप्रोष्यागतं

कांतं प्राप्यकांतास्त्रियायथा॥१२५॥ चुं

बंतिवाप्यलिंगंतिनेत्रांतेनपिबत्यपि॥ ब्र

ह्मानेदृगतेरामेसेवतेपरयामुदा॥१२६॥

श्रीमद्वचोवतारेणतथापरिचरेद्धरी॥

क्ष्मानन्यशरणांनित्यंतेषेवाप्यनन्यमाध

नः ॥ ११७ ॥ अनन्यसाधनार्थिंच स्यादनन्य
प्रयोजनः ॥ नान्यं चप्रजयेद्देवं ननमेच
स्मरेन्नरः ॥ ११८ ॥ नचपश्येन्नगाहेच्चन
चनिंदेत्कदाचन ॥ नान्योच्छिष्टंच भुंजि
तनामशेषंच धारयेत् ॥ ११९ ॥ अवैष्ण
वानां संलापवंदनादि विवर्जयेत् ॥

२३ इमैद्वेसर्वयोर्निंदांश्रृणुयान्नकदाचन
॥१२०॥ कर्णोपिधायगंतव्यंझंकोदंडंस
मारेरत ॥ आश्रित्यचातकिंवृत्तिंदेह
पातावधिद्विजः ॥१२१॥ इयंस्वार्थ्येभाव
यतास्थेयमित्येवमेमतिः ॥ सरःसमुद्र
नद्यादीनविहायचातकोयथा ॥१२२॥

तृषितोपिमृतोवापियाचतेहिपयोधरं॥
एवमेवप्रयत्नेनसाधनानिपरित्यजत्॥
॥१२३॥ स्वेष्टदेवस्सदाभाव्यागतिस्त्वंमेभ
वेदिति॥ स्वेष्टदेवेतदीयानांगुरोरपि
विशेषतः॥१२४॥ आनुकूल्यसदास्थेयं
प्रातिकूल्यंविवर्जयेत्॥ सहस्त्रमपन्नर

२४ त्वादिकल्पाराग्गुराणांययो ॥१२५॥ विविं
त्वविस्त्र मेदंतो मामवस्वविज्ञोषतः ॥ सं
सारसागरान्नाथो पुत्रमित्रगृहाकुलात्
॥१२६॥ गोप्तारो मे युवामेव प्रपन्नभयभं
जनौ ॥ योहं ममास्ति यत्किंचिदिह लोके
परत्र च ॥१२७॥ तत्सर्वं भवतोरेव चरणो

सुसमर्पितं ॥ अहमस्यापराधिनामग्न्येय २
स्युक्रसाधनः ॥ १२८ ॥ अगतेश्च तनो ना
थोन वेत्तो मे न वेद्म्यतिः ॥ नवास्मिराधि
कांकांतः कर्मणा मनसागिरा ॥ कृस्नकां
ते तं वैवास्मियुवामेवगतिर्मम ॥ 13० ॥ श्री
रंगोवाग्रपन्नोस्मिकरुणानीलयाकरो

प्रसादं कुरु ते दास्यं मयीदृषे पराधिनि ॥२
३१॥ इत्येवं जगतां नित्यं स्थातव्यं पद्यपंच
कं॥ अचिरादेव तद्दास्यं लब्धतामुनिसत्त
म॥२३२॥ वाह्यधर्मा मया प्रोक्ता संक्षेपेनो
पवर्णिताः॥ अन्तरः परमो धर्मः प्रपन्ना
नामिधीयते ॥२३३॥ कृत्स्नात्रिमखीभावं

वं

समाश्रित्यप्रयत्नतः॥ तयोःसेवांप्रकु
र्वीतस्त्रिवानक्रमतेत्रीतः॥ २३४॥ एष
नैकस्थितोधर्मक्यान्तरोमुनिसत्तमः॥ गु
ते ह्याद्गुह्यतरोह्येतेंगोपनीयंप्रयत्नतः
॥ २३५॥ उक्तोमेवत्सतंत्राणांनितयास्तस्या
धिकारीणः॥ तद्धर्मोच्चतथानेचफ

२८ त मेव्रसमनारह॥ १३६॥ अनुत्तिष्ठत्वम
प्येतत्त्रयोर्दीप्यमवाप्स्यसि॥ साधिका
रत्रये विप्र संदेहो नात्र कश्चन॥ १३७॥ स
कृत्स्नात्र प्रपन्नो यं न वा स्मिति चयाच्च ते
। निजदास्यं हरिर्दद्यान्मित्रादि विचा
रणा॥ १३८॥ नत्रतेदशे यिघ्यामि रहस्यं

परमाद्भुतं ॥ श्रुतं एवं मया कृत्स्नात्साक्षा ।
द्भगवतः किलः ॥१३८॥ मंत्ररत्नमहं
एवं जपन् कैलाशमूर्द्धनि ॥ ध्यायन्ना
रायणं देवमवसं गहने वने ॥१४०॥ तत
स्तु भगवान् तुष्टः प्रादुरासीन्ममाग्रतः ॥
श्रीयंतां वरइत्युक्ते मयाप्युद्घाटयल्लोच

॥ २७ ॥ ने ॥ १५१ ॥ इष्टदेवः श्रीयामार्द्धसंस्थितो
गुस्कडोपरि । प्रणिपत्यमुकुंदैनमवदं
स्वप्रियःपति ॥ १५२ ॥ यद्रूपंतेकृपासिं
धोपरमानंददायिनं ॥ सर्वानंदाश्रयंनित्
त्यंमूर्तिंचसर्वतोधिकं ॥ १५३ ॥ निर्गुणं
निष्क्रियंशांतंब्रह्मेतिचविदुर्बुधाः ॥ न

दहंद्रष्टुमिच्छामित्वत्तोजगदीश्वरं॥१
४४॥ततोमामाहभगवान्प्रसन्नःकम
लापतिः॥तदद्यद्रक्ष्यसेरूपंयत्तेमन
सिकांक्षितं॥१४५॥यमुनापश्चिमेकूले
गच्छवृंदावनेवने॥इत्युक्त्वांतर्दधेदेवः
श्रियासार्द्धंजगत्पतिः॥१४६॥अहम

॥ २८ ॥ व्याप्तमेतन्महियमुनायास्तटं श्रुतं ॥ तत्र क
ल्पमपर्यंतश्वस्वम वंदे वेश्वरेश्वरं ॥ १५७ ॥
गोपवेशधरं कांतं किशोर वयसान्वितं ॥
प्रियास्कंधेषु विन्यस्तं वामहस्तं मनोहरं
॥ १५८ ॥ हसंतं स्ताहासयंतं मध्ये गोपीक
दंबकं ॥ स्निग्धमेघसमाभाषं कल्याण

गुणामेहरिं ॥ १४९ ॥ प्रहस्यचततः कृष्णो
मामाहामततनाधिराः ॥ अहंतेदर्शनंया
तोगपात्वारुद्रतवेप्सितं ॥ १५० ॥ यदद्य
मेत्वयादृष्टमिदंरूपंमलौकिकं ॥ घनी
भूतामलप्रेमसच्चिदानंदविग्रहं ॥ १५१ ॥
निरूपंनिर्गुणंव्यापिक्रियाहीनंपरात्परं

वदंतिवेदसिरसइदमेवममानघ॥१५४॥
घाकृतिकिंगुणानावादनंतत्वान्नथेश्व
र॥ अथसिद्धांश्चमेचारांगांनिर्गुणांमांवदं
तिहि॥१५५॥ अहंरूपत्वान्मैतपारूप
मचपेचक्षुषा॥ अरूपंमांवदंत्येतेवे
दाःसर्वेमहेश्वर॥१५६॥ व्यापकत्वाचि

देशेनमांब्रह्मेतिविदुर्बुधाः ॥ अकर्तृत्वा
त्मपंचत्वनिष्क्रियं मांवदंत्यपि ॥ १५५ ॥
मायागुणैर्येनोराधाकुरुतेसर्जनादिकं
॥ नकरोमिस्वयंकिंचित्सृष्ट्यादिकमहं
शिव ॥ १५६ ॥ अहमासांमहादेवगोपी
नांप्रेमविह्वलः ॥ क्रियांतरेनजानामि

३०॥ नात्मानेमपिनामच॥१५७॥विहराम्य
नयानित्यमभ्यागेमवशीकृतः॥इमांतु
मत्त्रियांविधिराधिकांपरदेवतां॥१५८
॥अस्यास्वपरितःपश्पसख्यशांतमहस्व
सः॥नित्यासर्वोऽयमारूढयथाहनित्य
विग्रहः॥१५९॥सखायपितरौगोपी

गावो वृंदावने मम॥ नित्यमेव सर्वे मे त
त चिदानंदरसात्मके ॥१६०॥ इरमानं
दकंदात्वं विद्धि वृंदावनं मम ॥ यस्मिन्
प्रवेशमात्रेण न पुनः संसृतिं विशेत् ॥
१६१॥ महत्वे प्राप्य यो मूढः पुनरन्यत्र ग
च्छति ॥ स ह्यात्महा महादेव सर्वथा नत्र

संश्रयः ॥ १६३ ॥ वृंदावनं परित्यज्य नैव ग
च्छाम्यहं क्वचित् ॥ निवसाम्यनया सार्द्धं
महमत्रैव सर्वदा ॥ १६४ ॥ इत्येवं सर्वमा
ख्यातं यन्मे रुद्र हृदि स्थितं ॥ कथयस्व
ममेशानं किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ १६५ ॥
ततस्तमब्रुवं देव महं च प्रणिमन्नम ॥

द्दश स्त्वंकथंत्वंत्तदुपायंवदस्वमे॥
॥२६५॥ ततोमामाहभगवान्साधुसृष्ट
त्वयोदितं॥ अतिगुह्यतमंह्येतन्नगोप
नीयंत्वयानघ॥ २६६॥ सकृदेवाप्रप
न्नोयःतवास्मीतियाचते॥ गोप्त्रावेन
देवेशममामेतिनचेतरः॥ २६७॥ मक्त

३२ दावाप्रपन्नोवामत्प्रियामेतिकामतः॥ स
वर्तते न चावेन समामेति न संशयः॥१६८॥
योमामेवप्रपन्नश्च मत्प्रियानमहेश्वर॥
नकदापिसचाप्नोति मामेवं तेमयोदितं
॥१६९॥ सकृदेवप्रपन्नोयस्तवास्मीति
वदेदपि॥ साधनेनविनाप्येष मामाप्नोति

ना

न संशयः ॥ ७० ॥ तस्मात्सर्वात्मनाहं तु म
त्प्रियां शरणं व्रजेत् ॥ यन्मामुपास्य मत्प्रिया
तत्त्वं मां वशीकर्तुमिच्छति ॥ ७१ ॥ इदं
रहस्यं परमं मया ते परिकीर्तितं ॥ त्वया
प्येतन्महादेव गोपनीयं प्रयत्नतः ॥ ७२
त्वमप्येनां समाश्रित्य राधिकां प्राणवल्लभां

।३३।। ओं।। जपन्मेयुगले मंत्रं सदा तिष्ठ ममालये।। १७३।। सदाशिव उवाच।। इत्युक्ताद्दि नेकरो मम कलोदयानिधिः।। उद्यदि स्याद्धयं ह्येतत्संस्कारात्त्वं विधायहि।१७४।। सगुणोंतर्दधे विप्र तंत्रैव मम पक्षतः।। अहमप्यनंतिष्ठापितदारभ्य नि

रंतरं ७५ सर्वमेतन्मयातुभ्यंसांगमेव
प्रकीर्त्तितं अधुनापिचविप्रेंद्रकिंस्य
श्रोतुमिच्छसि ७६ श्रीनारदउवाच
भगवन्सर्वमाख्यातंयद्यत्पृष्टंमयागुरो।
अधुनाश्रोतुमिच्छामिजावमार्गमनुत्त
मं ७७ श्रीसदाशिवउवाच साधुपृ

३५॥ षं त्वया विप्र सर्व्वलोकहितैषिणा ॥ रहस्य
मपि यच्चापि तन्मे निगदितं स्फुटं ॥ दासा
स ख्याय पितरौ प्रेयसश्च हरेरिह ॥ सर्व्वेनि
त्या मुनिश्रेष्ठ नत्वत्संगुणशालिनः ॥१७५॥
यथा प्रकटलीलायां पुराणेषु प्रकीर्त्तितः ॥
तथा ते नित्यलीलायां संति वृंदावनेनु वि

१८०॥ गमनागमने नित्यं नैव वनगोष्ठ
योः॥ गोचारणं च यस्यैव विनाश्य त्रिमे
घातने॥१८१॥ परक्रियाश्रिमानि यस्त
स्याप्रियाजनाः॥ प्रचुरैश्च वज्रावेन
रमयंति निजप्रियं॥१८२॥ आत्मानं चिंत
येत्तत्र तासां मध्ये मनोरमां॥ रूपयौवन

३५ ॥ संपत्नीं किशोरिप्रमदाच्छति ॥ २८३ ॥ नाना
शिल्पीकलाभिज्ञगणां कृष्णभोगानुरूपिर
णी ॥ प्रार्थितामपि कृष्णेन ततो भोगापरां
मुखीं ॥ २८४ ॥ राधिकानुचरीनित्यं तत्से
वनपरायणां ॥ कृष्णस्याधिकं प्रेमराधि
कायां प्रकुर्वती ॥ २८५ ॥ प्रियानुदिवसं

यत्नात्तयोः संगमकारिणी ॥ तत्सेवनसु
खास्वादनेरता निसुनिर्वृता ॥ १८६ ॥ इ
त्यात्मानं विचिंत्यैव तत्र सेवासमाचरेत्
॥ व्राह्मि मुक्तिमारभ्य यावत्सा तु महा
निशा ॥ श्रीनारद उवाच ॥ हरे राधागतां
लीलां श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ लीलास्व

३६॥ ज्ञानन्तास्येमोमनसातुकथंहरिः॥१८८॥श्री
महाशिवउवाच॥ नाहंयानामितांस्तिल्लां
हरेनारदतत्वतः॥ वृंदादेविसमावत्स्य
सातेलिलांप्रचक्षते॥१८९॥ अविदूरगा
नेस्थानात्केशितीर्थसमीपतः॥ सखि
सेगम्हृतासास्तेगोविंदपारिचारिका॥१९०

श्रीसनत्कुमार उवाच॥ इत्युक्तस्तं परिक्र
म्य गुरुं नत्वा पुनः पुनः॥ वृंदारण्यं जगा
माथ नारदो मुनिसत्तमः॥ ४९॥ वृंदा दि
नारदं दृष्ट्वा प्रणाम्य पुनः पुनः॥ उवाच
तं मुनिश्रेष्ठं कथमत्रागतिं त्वया॥ ५०॥
श्रीनारद उवाच॥ त्वत्तो वेदितुमिच्छामि

७॥ नैत्यकंचरितंहरेः॥ तदादिनोममप्रह्वहि
यद्वियोगप्तो स्मिशोमने॥१८॥ श्रीवृंदो
वाच॥ रहस्यमपिवक्ष्यामिकृष्णनकौ
सिनारद॥ नप्रकाश्यंत्वयाह्येतद्गुह्याद्गु
ह्यतमंमहत्॥१६॥ मध्यावृंदावनेरम्ये
पंचाशत्कुंजमंडिते॥ कल्पवृक्षनिकुं

जेनुदित्वरत्नमयोगाहे ॥ २५ ॥ निद्रितौ ५८
तिष्ठतः तल्पे निविडालिंगितौ मिथः ॥ २
६ ॥ मदागमंकारिणिपश्चात्पहिनिर्वो
धितावपि ॥ २६ ॥ गाढालिंगननिर्भेद
माङ्गौ तङ्गागकान्तरौ ॥ नमतिं कुरुते
न तल्पात्समुत्थातुं मनागपि ॥ २७ ॥ त

२८॥ तस्मात्सारिकाशब्दैःसुकुंजैस्त्वामितोमुक्तः
॥ बोधितौ विविधैर्वाक्यैः स्वतल्पादुद
तिष्ठतां ॥ २९ ॥ उपविष्टौ ततो हृष्टावास
स्यसत्ल्पमुदान्वितौ ॥ प्रविश्य च क्रिये
सेवां तत्कालमोचितां तयोः ॥ ३० ॥
पुनश्च सारिकावाक्यै ॥ रुत्थाय तौ स्व

तत्यतः ॥ मच्छतस्वस्वनवनंनित्युत्कं
ठाकुलोमिथः ॥ २०० ॥ प्रातश्चवलरिनो
मातातत्याद्दुत्यायसत्वरं ॥ कृत्वाक्ल
क्षोदंतकाष्ठंवतंदेवसमन्वितः ॥ २
०१ ॥ मातानुमोदितोयातिगोशालां
सखिभिःवृतः ॥ राधापिबोधिताबि

३६॥ प्रवयस्मानिस्वतन्त्यतः॥२०२॥उत्थाय
दंतकाष्टादिकृत्वाभ्यंगंसमाचरेत्॥
स्नानवेदिततोगत्वास्नापितस्तत्रनिजा
दिभिः॥२०३॥नृपागृहंब्रजेत्तत्रवय
स्यास्नपयंत्यपि॥नृपरोविविधैर्दिव्य
गंधमाल्यानुलेपनैः॥२०४॥ततस्व

६८

स्वजनैस्तस्यामुष्य बांधवार्थं यतन्ततः ॥ प
ङ्कं मौंयते तत्र सिंमसरवीसार्य शोदया ॥
२०५ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ कथं मा कुर्यते
देवीपाकार्थं सार्यशोदया ॥ सतिपुया
ककर्त्रिपुरो हि रीपि मुखास्वपि ॥ २०६
श्रीहंसदेव उवाच ॥ पर्वदुर्वासमादते

४०॥ वरस्तस्यैमहामुने॥ इतिकात्यायनिव
क्तोद्युतमासीन्मयापुरा॥ २०७॥ त्वया
यत्प्रार्थ्यतेदेवीतत्तन्मदनुग्रहात्॥
मिष्टंस्यादमरतस्पर्द्धिनोक्रुरायुस्करं
तथा॥ २०८॥ इत्याकर्ण्यतिनानित्यंय
शोदेहपुत्रवत्सला॥ ध्यात्वासुघ्मान्मेनवैपु त

त्रः स्वाहुत्ता मनप्यान्यमतिं ॥ २०९ ॥ स्वस्या
नुमोदितासापिह प्रानंहालयंवृजेत् ॥ स
खीप्रकरातत्र गत्वापाकं करोतिच ॥
२१० ॥ कस्नोपिदुग्ध गाः काचित्त दोह
यित्वाजनैः पुरा ॥ आगच्छतिपितुर्वा
क्यात्तस्वगृहंसम्बिधिः छृतः ॥ २११ ॥ त्र

४१ अंगमर्दनंकृत्वादासीसंस्नापितोमुदा
धौतवस्त्रधरःस्रग्वीचंदनाक्तकलेव
रः २१२ द्विकालबद्धकेशश्चग्रीवा
मालोपरिस्फुरन् चंद्राकारस्फुरद्भा
लतिलकालकरंजितः २१३ कंक
णांगदकेयूररत्नमुद्रालसत्करः मु

क्राहारस्त्वसहस्त्रनामकरासृतिकुंडलः ॥२१४॥ मुकुराकारीतेमा तास्वविसेने
जनालयं ॥ अवलम्बकरंसरस्तुवल
देवमनुव्रतः ॥२१५॥ नैकेयविविधा
ना निचात्ताचसविनिर्दितः ॥ हामय
न विविधेहांसैः सविसैर्हेसितःस्वयं

॥४२॥ इत्थंनुक्त्वातस्याचस्मादिब्रह्मबालकोपरि
त्तरां॥ विश्वरूपमेवैकैकंत्वंतानामिवुलंवि
तजन्नरं॥२१७॥गोपवेषधरःकृष्णो
धेनुवृंदपुरःसरः॥व्रजवासिजनैःश्री
मान्सर्वैरनुगतंपथि॥२१८॥पितरं
मातरंचान्यानेत्रातेचप्रियागता॥ व

नी

घायोगंतथागतासमँवनीवनंव्रजेत॥
२१८॥ वनंप्रविश्यसखिभिःक्रिडित्वा
चक्ररणांततः॥ वंचयित्वाचतान्सर्वान्
हित्वप्रियसखैर्युतः॥२२०॥ संकेतिकं
व्रजेद्धर्षात्प्रियासंदर्शनोत्सुकः॥साधि
कोप्येवनंयातेदृष्ट्वातेवनमागता॥

४३ सूर्यादिप्रजाव्याजेनं कुसुमाद्याहृति त
या वंचयित्वा गुरून्नातिप्रियसंगोच्छ
यावनं २२२ इत्यं तैरेव कृष्णयत्नेन मिलि
त्वा सगणो ततः विहारैर्विविधैस्तत्र
वने विक्रीडिता मुदा २२३ संकेतोत्ति
कांसमारुह्य सखिभिर्दौलितो कचित्

क्वचिद्वेणुकरभ्रस्तं प्रेरयाचोरितं हरिः

॥२२४॥ त्रातेवसयनुपालत्वो विप्रलब्ध

प्रियागोः॥ हसितेनावहूधांतानीहन्त

स्यइवतिष्ठति॥२२५॥ वसन्तेनसमायु

क्तं वनेखंडं क्वचिन्मया॥ विएषाचेंद

नांशोचिंकुकुमादिकैस्तैरपि॥२२६॥

॥४४॥ विसिंचितोयंत्रमुक्तैस्तत्यंकेलिप्रियैनो
प्रियः॥ ताभ्योप्यधिकविसिंचंतितास्वैतो
सिंचितोप्युतः॥२२७॥ तथात्यद्भुतानुजनु
ष्यासुक्रीडैतोवनराजिषु॥ तत्तत्कालो
चितैर्नानाविहारैःसगणोद्विजः॥२२८
संतोषकचिद्बृंदावने सलेमायाप्युमुनिस

त्तम॥ उपदिश्यासनेनोदिव्यमधुपानंप्र
चक्रतु॥२२८॥ ततोमधुमदोन्मत्तौ
निद्रयाभिलितेक्षणौ॥ भित्वाशास्
मालम्ब्यकामवाशावसंगतौ॥२२९॥
रिरंसुविशनःकुंजंखलंज्जांगतौपरि
॥क्रीडतस्मततस्तत्रकरिणीयुथपौ

॥४५॥ यथा ॥ २३२ ॥ सर्व्वोषधिमधुभिः युक्तानि
दुग्धायीड़ितेत्तणा ॥ अग्नितः कुंजपुंजे
षु सर्वतं परितस्थिरे ॥ २३३ ॥ पृथग्गोके
नवपुषाकृत्स्ना पियुगपाद्विनुः ॥ सर्वास ।
स्वं निधिंगछेत्स्त्रियः याप्रेरितो मुकुः । २३४
रमयित्वा च ताः सर्वाः करिणीगजराट्

ड्रिव ॥ प्रियांगत्वा तयाचातिक्रिडिता
न्सिसरोव्रजेत् ॥ २३४ ॥ जलशौके प्रियय
स्तत्रक्रीडितासगणैः ततः ॥ वासस्व
कंचैवदत्तैर्दिव्यभूषणैरपिभूषितो ॥ २
३५ ॥ तत्रैवसरसीतीरे दिव्यरत्नमय
गृहे ॥ न्यस्तः ततः फलमूलानि कल्पिता

॥४६॥ निमयैवहि॥२३५॥हरिस्तुग्रथ्यमेमुक्ता

को ...तायापरिवेष्टितं॥तत्रातिसेवितो

ते गाढैसज्यांपुष्पंविनिर्मितं॥२३७॥ता

म्बूलंव्यजनैनैःतत्रपादसम्वाहनादि

भिः॥सेव्यमानोहसंस्तासिभेरितैःप्रेय

सिस्मरन॥२३८॥राधिकापिहरौसुप्ते

समखिचादितांतरा॥ अपिनत्रगत
प्राणानदुह्छिषंमुनक्रियत॥ २४९॥
किंचिदेवंततोमुक्ताव्रजेतसज्यानिके
तनं॥ दृष्टुकांतमुखांभोजंचकोरिव
निसाकरं॥ २५०॥ नाम्वलचार्वितंत
स्यतचत्पानिर्निवेदितं॥ तोवलान

॥८७॥ पिचस्वास्तिर्विनजंतिप्रियालिनिः॥२
४१॥ कस्तोपितासांमुस्त्रावस्वेछयामा
षितोप्रियः॥ कांताकेथ्याग्रयांध्यांजंनि
ऽग्निनेत्रऽवानातिविनिद्रोपिपटाग्र
तः॥२५२॥ नाग्यकेलिस्तांहत्वामि
थः कांतकथाग्रया॥ ध्यानंनिद्रांहरे

ज्ञात्वाकुतश्चिदनुमानतः ॥ २५३ ॥ वि
रश्चवदनं दह्रिपश्यंतो मोनमाननं ॥
लिनाईवल्ल ज्ञितास्यं स्त्रगामुचू मेकिं
चन ॥ २५४ ॥ स्त्रगाणदेवततोवसुंद रि
कृत्यातदेगातः ॥ साधुनिडुागतोमानि
हासयंतोहसंतितं ॥ २५५ ॥ येवंतु वि

॥८२॥ विधेहीमेरममाणोगतोऽसहः ॥ अनु
रूपत्तरां निद्रासुखंचमुनिसत्तमः ॥ २
४६ ॥ उपविश्यासने दिव्ये सगुणो विस्मृते
मुदा ॥ पणिकृत्यामित्योहारंचवाग्भेस
परिच्छदान् ॥ २४७ ॥ अस्त्रे विक्रीडि
तः प्रेमराणानमोत्तापपुरःसरः ॥ पराजि

तोपिप्रियस्याजितमित्यवदन्मया ॥२४

८॥ हारादिग्रहणेनमया:प्रवृत्तस्तास्म

तेतया॥ नैवैवताडितःकस्मःकर्णो

त्पलसरोरुहैः॥२४९॥ विसन्नवदनो

गत्वागतःखङ्गवनारद॥ जितोस्मि

चेत्त्वयादेवीग्रहतांयत्पारितोषिकतः॥२५०

॥४६॥ चुंबनादिमयादत्रमित्मुन्काचनथाव
रेत॥ कैहित्मत्व.च्रवोदुषुश्चोतुंत
न्नत्सेनंवच॥२५१॥तत्रमारीसुकानां
चमुतारागाहरेंप्रियः॥निर्गच्छतस्त
तःस्थानाऽन्हेकामोगृहंव्रति॥२५२
कृष्णःकांतानामनुरूपाध्वगावामङ्गोमुखं

त्रेजेत ॥ मातुस्सूर्यग्रहंगच्छेत्सखिमंड
लमंडिता ॥ २५३ ॥ किंचिद्दूरंततोगत्वा
परिवृत्यहरिःपुनः ॥ विप्रवेशंसमा२
स्थायययातिसूर्यग्रहंप्रति ॥ २५४ ॥ सर्ये
पूजानेयतत्रप्रार्थितसुमरवीजनैः ॥
नैवेद्यकाम्यैनैवेद्यैःपरिहासैर्विगर्भितै

५०॥ ततस्तातापितं कांतं यरीज्ञायविचक्ष
णाः॥ आनंदसागरेलीनानविदुःस्व
नचापरं॥ ५६॥ विहारैर्विविधैरेव
मार्तृयापत्रयं मुने॥ नित्यागाहानब्रु
जेषुस्ताः सचक्रलोगावांब्रजेन॥ ५७॥
संगमास्वसरवान्कलोगरहित्वागाः स

मेततः ॥ आगछ तत्रजंकर्षेन तत्रत्या
नमुरलिरवैः ॥ २५८ ॥ ततोनंदादयस्त
वैम्य त्वावेणुरवंहरेः ॥ गोधूलिपटलं
व्याप्तं दृष्ट्वाचापिनभस्थलं ॥ २५९ ॥ वि
सृज्यसर्वकर्माणिस्त्रियोबालादयोपि
च ॥ कृष्णस्याभिमुखंयांतितद्दर्शनस

५१ ॥ मुत्सुकाः ॥ २८८ ॥ राधिकापि समागमत्वं
गृहे स्नात्वा द्विज भूषिता ॥ संघाद्य कांत
नोगपार्थे भोज्यानि विविधानि च ॥ २८९ ॥
सखीसंगयुता याति कांतेन्दु रूप समुत्सु
का ॥ राजमार्गे व्रजद्वारे यत्र सर्वे व्रजौ
कसः ॥ २९० ॥ कृष्णोप्येतानानस मागमत्वय

यावदनुप्रवेशः दर्शनस्पर्शनैर्वा-
ऽप्ययस्मितपूर्वावलोकनैः २५३ गोप
वृद्धानमस्कारैः कायकैर्वाचिकैरपि
साष्टांगपातैः पितरौ रोहिणीमपि
नारद २५४ नेत्रांतसूचितैर्नैवविन
येनप्रियांतथा एवंतैस्सर्वयथायोग्यं

॥५२॥ व्रजौकानिमिषपूजितः ॥२६४॥ गवालयं
तथागत्वासेव्रवेस्वसमंततः ॥ पितृस्य ।
मर्चितोयातिनन्दनासहनिजालयं ॥२
६५॥ स्नात्वागिंत्वाकिंचित्तत्रमुक्त्वामा
त्रानुमोदिताः ॥ गवालयंपुनर्यातिसो
ग्धुकामोगवांपयः ॥२६६॥ तास्वदो

ग्धुदोहयित्वापाययित्वाचकाश्चन
पिञ्जासांश्चगृहंयातिपयोभारशतानु
गः॥२९५॥तत्रापितापितर्यैश्चनतस्तु
ष्टैश्चबलेनच॥नुनर्कीविविधान्ना
निचचव्यचोष्यादिकानथ॥२९६॥न
स्मातुःप्रार्थनातस्तैराधयापितैर्दे

॥१५३॥ वहि॥ प्रस्थाप्य ते सखीद्वारा त्वत्कान्ता
नितदालयं॥ २७० ॥ ग्लापयन् गा ह
रिस्तानि मुक्त्वा पित्रादिभिः सह॥ सभा
गहं व्रजेत्तैश्च जुष्टं वंदिजनादिभिः॥
॥ २७१॥ पश्चात्तानि गृहीत्वा याः सख्यस्त
त्पुरागताः॥ वस्तूनि च पुनस्तानि गृह

त्रानियशोदया ॥ २७२ ॥ सख्यान्नवत्र
यादत्तंकलोक्षिष्टंतथावरू: ॥ सर्वे
ताभि:समानीयराधिकायैनिवेद्यते
॥ २७३ ॥ सापिनुक्तांसखीवर्गेयुतानद
नुपर्वत: ॥ सखीभिर्मंडितातिष्टेदनु
सत्वसमुद्यता ॥ २७४ ॥ प्रस्थाप्यनेमर

॥ ५५ ॥ याकाचिदित्रयेवततः सखी ॥ तयानि
मारिताकाचियमुनायाः समिपतः ॥
॥ २७ ॥ कल्पवृक्षनिकुंजेस्मिन दिव्यर
त्नमयेगृहे ॥ सानुकूलनिशायोगपवे
शयातिसखीयुता ॥ २७ ॥ कृष्णापि
विवियंतत्रदृष्टाकौतुहलंततः ॥ कृ

त्वातानिमनोज्ञानिश्रुत्वाचगीतका
न्यपि॥ २७७॥ धनधान्यादिनिसंस्व
प्रीणयित्वाविधानतः॥ जैनैराहृता-
नितोमात्रायानिसज्ञानिकेतनं॥ २७८॥
मातरिप्रस्थितायांचनोज्ञयित्वा
ततोगृहान्त॥ संकेतिकेकोनयात्रा

॥ ५५ ॥ मन्मार्गखेचलचित्तः॥ २७५ ॥ मिलित्वा
तावुभावञ्जकोडितौ वनराजिषु । विहा
रैर्विविधै रासनाट्यगीतपरःसरः॥
२८० ॥ माहेयीमहष्यंनित्वा रात्रेरेवं वि
हारतः सुसुप्सुर्विशतः कुंजं पंचबा
णीरतचित्ततौ ॥ २८१ ॥ निवृत्तमकुसुमैः

त्कुञ्जे केलितल्पे मनोहरे ॥ सुप्त्वा विति
ष्ठतस्तत्र सेव्यमानौ प्रियालिभिः २८२
॥ इति ते सर्वमाख्यातं नैत्यकं चरितं ह
रेः ॥ पापिनोपि विमुच्यंते श्रवणाद्यस्य त
नारद ॥ २८३ ॥ श्रीनारद उवाच ॥ धन्यो
स्म्यनुगृहीतोस्मि त्वया देवी न संशयः ॥

॥ ५६ ॥ हरेर्वै नैत्यकीर्त्तीनां यत्नो मेद्य प्रकाशि
ता ॥ २२४ ॥ श्रीसनत्कुमार उवाच ॥ इत्यु
क्तान्तेष प्रतिक्रम्य तया चापि प्रपूजितः

॥ ययौ धाम्निं ततो राजन्न नारदो मुनि
सत्तमः ॥ २२५ ॥ मयाप्येतदनु पर्वाणि स
र्वैर्नैव परिकीर्त्तितं ॥ यपन्ति त्यप्रयत्ने

नमेत्रयुग्ममनुत्तमं ॥ २२६ ॥ कूर्मवक्त्रा
दिहेलं कंपुरारूढेमायत्नतः ॥ तेनो
क्तें नारदायापि नारदेन मयोदितं ॥
॥ २२७ ॥ संसाराग्निविनाशाय मयाप्ये
तत्तवोदितं ॥ त्वयाप्येतन्न गोपनीयं र
हस्यं परमाद्भुतं ॥ २२८ ॥ श्रीब्रह्मवरीय

॥५६॥ उवाच॥ कृत्यकृत्यो भवं सा त्वात्वप्रसा
दाद्हं गुरो॥ रहस्यानां रहस्यं यत्त्वया
मत्यप्रकाशितं॥ २८॥ श्रीसनत्कुमार
उवाच॥ धर्मो नेतानुगाह्योयपमंत्र
महानिशं॥ अचिराद्देवतद्दास्यम वा॥
प्स्यसि न संशयः॥ २९॥ मया पि गम्य

Bhagwat . vasm Asyamlla

(10)